

TARBIYANING DOLZARB MASALALARI VA UNING ZAMONAVIY AHAMIYATI

Qayimova Nilufar Qobil qizi

Buxoro xalqaro universiteti talabasi.

Email: qayimovanilufar61@gmail.com.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18780079>

Annotatsiya. Mazkur matnda tarbiyaning inson hayotidagi ahamiyati hamda uning shaxs kamolotidagi oʻrni yoritilgan. Zamonaviy jamiyat sharoitida bolalar tarbiyasiga taʼsir etuvchi asosiy omillar — axborot texnologiyalari, ijtimoiy muhit, axloqiy qadriyatlar, sogʻlom turmush tarzi va oilaning roli tahlil qilingan. Shuningdek, barkamol va ijtimoiy masʼuliyatli shaxsni shakllantirishda ota-onalar, taʼlim muassasalari va jamiyat hamkorligining ahamiyati koʻrsatib oʻtilgan.

Kalit soʻzlar: tarbiya, shaxs kamoloti, axborot texnologiyalari, axloqiy qadriyatlar, sogʻlom turmush tarzi, oila, jamiyat.

Аннотация. В данном тексте подчеркивается важность образования в жизни человека и его роль в личностном развитии. Анализируются основные факторы, влияющие на образование в современном обществе: информационные технологии, социальная среда, мораль и ценности, здоровый образ жизни. Подчеркивается важность сотрудничества между родителями, образованием и обществом в формировании счастливой и социально ответственной личности.

Ключевые слова: образование, личностное развитие, информационные технологии, моральные ценности, здоровый образ жизни, семья, общество.

Abstract. This text highlights the importance of education in human life and its role in personal development. The main factors influencing the upbringing of children in modern society are analyzed - information technologies, social environment, moral values, a healthy lifestyle and the role of the family. The importance of cooperation between parents, educational institutions and society in the formation of a well-rounded and socially responsible person is also highlighted.

Keywords: education, personal development, information technologies, moral values, healthy lifestyle, family, society.

Kirish. Tarbiya – inson hayotidagi eng muhim jarayonlardan biri boʻlib, bolaning shaxs sifatida shakllanishida, uning oʻdoba-axloqini, mulqot madaniyatini va ijtimoiy qarashlarini belgilashda muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda tarbiya masalalari yanada dolzarb boʻlib qolmoqda, chunki zamonaviy hayot sharoiti bolalarga turli qiyinchiliklar va xavflarni olib kelmoqda.

Birinchidan, axborot texnologiyalari tarbiya jarayonini murakkablashtirmoqda. Hozirgi kunda 10–17 yoshdagi bolalarning taxminan 80% dan ortigʻi internetga muntazam kiradi. Internet orqali ular foydali maʼlumotlarni olishi mumkin boʻlsa-da, baʼzan notoʻgʻri yoki zararli kontentga duch keladi. Shu sababli ota-onalar va oʻqituvchilar bolalarga foydali va tarbiyaviy dasturlarni tanlashda yordam berishlari, ularni internetdan xavfsiz foydalanishga oʻrgatishlari zarur.

Ikkinchidan, zamonaviy jamiyatda mehr-oqibat va hurmat tuygʻularini shakllantirish dolzarb masala hisoblanadi. Koʻp hollarda bolalar maktab va ijtimoiy muhitda sabr-toqat, bagʻrikenglik va hurmatni unutib qoʻyadi.

Masalan, soʻnggi tadqiqotlarga koʻra, maktab oʻquvchilarining taxminan 40% ijtimoiy tarmoqlarda kamsituvchi yoki haqoratli xabarlarini koʻradi yoki tarqatadi. Shu bois, tarbiya jarayonida axloqiy qadriyatlar va insoniy fazilatlarini mustahkamlash, bolalarni bir-biriga hurmat bilan munosabatda boʻlishga oʻrgatish juda muhimdir.

Uchinchidan, sogʻlom turmush tarzi va jismoniy faollik ham tarbiyaning ajralmas qismidir. Bugungi kunda bolalar koʻpincha televizor, telefon yoki kompyuter bilan band boʻladi va sport bilan kam shugʻullanadi. Bu esa ularning jismoniy rivojlanishi va ruhiy salomatligiga salbiy taʼsir koʻrsatadi. Shu sababli maktablar va oilalar bolalarni sportga jalb qilish, sogʻlom ovqatlanish va faol hayot tarzini targʻib qilishlari kerak.

Bundan tashqari, tarbiya jarayonida oilaning roli ham katta ahamiyatga ega. Bolaning odobaxloqi, mehnatsevarligi va masʼuliyat hissi asosan uyda shakllanadi. Ota-onalar oʻz xatti-harakatlari bilan namunaviy boʻlishi, bolalarni hurmat, mehr-muhabbat va yordamga chorlaydigan qadriyatlarni singdirishi kerak. Shu tariqa bolalar jamiyatda foydali, ijtimoiy masʼuliyatli shaxs sifatida yetishadi.

**Tarbiyaning
bugungi
kundagi
dolzarb
masalalari:**

Maʼnaviy-axloqiy tarbiya masalasi

Yoshlar ongida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni shakllantirish, hurmat, vatanparvarlik va masʼuliyat tuygʻusini mustahkamlash zarur.

Axborot xavfsizligi va media madaniyat

Internet va ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi yoshlar ongiga turlicha taʼsir koʻrsatmoqda. Ularni zararli axborotdan himoya qilish va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish muhim vazifadir.

Oilaviy tarbiya muammolari

Ota-onalarning pedagogik savodxonligini oshirish, oilada sogʻlom muhit yaratish dolzarb masalalardan biridir.

Xulosa qilib aytganda, tarbiya masalalari har doim dolzarb boʻlib qoladi. Axborot texnologiyalari, ijtimoiy muhit, sogʻlom turmush tarzi va oilaviy qadriyatlar – bularning barchasi bolaning shaxs sifatida rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ota-onalar, oʻqituvchilar va jamiyat birgalikda ishlash orqali bolalarni yaxshi tarbiyalashlari va ularni kelajakda barkamol shaxs sifatida yetishtirishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdulla Avloniy. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: Oʻqituvchi, 1992.
2. Abu Nasr Forobiy. Fozil odamlar shahri. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2016.
3. Abu Ali ibn Sino. Donishnoma. – Toshkent: Fan, 1983.
4. Yusuf Xos Hojib. Qutadgʻu bilig. – Toshkent: Fan, 1971.
5. Kaykovus. Qobusnoma. – Toshkent: Oʻqituvchi, 1986.

6. John Dewey. Democracy and Education. – New York: Free Press, 1916.
7. Lev Vygotsky. Mind in Society. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.
8. Jean Piaget. The Psychology of the Child. – New York: Basic Books, 1969.
9. Paulo Freire. Pedagogy of the Oppressed. – New York: Continuum, 1970.
10. O‘zbekiston Respublikasi. “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonun (2020 yil 23 sentyabr).
11. O‘zbekiston Respublikasi. “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi”. – Toshkent, 1997.
12. Pedagogika: Oliy ta’lim muassasalari uchun darslik / Tahrir hay’ati. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.